

איני מניני מתיקה

מלוקט מתוך הגדה של בסח - מתיקות התורה

- דוגמא -

מצה, בגין דקא משדד דמברחת לכל סטרין בישין, ועביד קטטה בהו, כגוונא דשד"י דמזוזה, דמבריה לשדים ומזיקים לתרעא, אוף הכי איהי מברחת לון מכל משכני קדושה, ועביד מריבה וקטטה בהו, כמה דאת אמר (שמות יז, ז) מסה ומריבה, על דא כתיב מצה, והא מסה בסמ"ך איהו, אלא תרגומו דמסה, איהו מצותא.

בתרגום ללשון הקודש:

מצה למה נקראת מצה אלא כך למדנו, שד"י, פירושו, מי שאמר לעולמו די, יאמר לצרותינו די, דהיינו שמבריה הדינים והצרות ממנו, אף מצה כך, משום שהיא מכריע ומכניע, דהיינו שמברחת לכל צדדים הרעים, ועושה מריבה בהם, כעין השם שדי של המזוזה, שמבריה לשדים ומזיקים שבשער, אף כך מצה היא מברחה אותם מכל משכנות הקדושה, ועושה מריבה וקטטה בהם כמו שנאמר (שמות יז, ז) מסה ומריבה, על כן כתוב השם מצה, והרי מסה היא עם סמך, ולא עם צ', אלא תרגומו של מסה, היא מצותא, על כן נקרא מצה, עם צ'.

זוהר הקדוש, פנחס, דף רנא, ב

בני עליה המחבבים מצות, היו מנשקין המצות, המרור, הסוכה, וכן ארבעה מינים שבלולב

ובר מן דין, יחשוב האדם המצוה הבאה לו פעם אחת בשנה, ואחר כך כל השנה אלו מצות עוברות ממנו, על כן בשעתם יכבדם ויאהבם וידבק בהם, לא יפרד מחשבתו מהם, וראיתי מבני עליה המחבבים מצות, היו מנשקין המצות והמרור, וכל המצות בעת מצותן, וכן הסוכה בכניסתם וביציאתם, וכן ארבעה מינים שבלולב, והכל לחבב המצות, ויש ללמוד זה ממה שכתב רמ"א בסימן (כד, ס"ד), יש נוהגין לנשק הציצית בשעה שרואה בהם, והכל משום חיבוב מצוה, ואשרי מי שעובד את ה' בשמחה ובטוב לבב ובדביקה וחשיקה וחפיצה.

ש"ה הק', מסכת פסחים, אות לט

כמו ששם שד"י של המזוזה מבריה את השדים והמזיקים שבשער, כן מבריה המצה

מצה, אמאי אתקריאת מצה, אלא הכי תנינן, שד"י, בגין דאמר לעולמו די, דיאמר לצרותינו די, אוף הכי

עובדות וסיפורי צדיקים

לא היה מה ליתן לאורח לאכול והיו לו מצות שמורה על חג הפסח ובישל ממנו מאכל ונתן לו פעם הגיע אורח לביתו של הרה"ק ר' דוד מלעלוב בימים לפני חג הפסח, רבי דוד שהעניות היתה מצויה בביתו, לא מצא מאומה במה לכבדו, מלבד מצה שמורה שהיתה לו צרורה ומשמורה עבור החג, ידע רבי דוד כי מצות אחרות שמורות לא יוכל להשיג, אולם ללא כל שהיות מיהר לקחת את המצה השמורה, והכין ממנה סעודה עבור האורח. לתמיהת בני ביתו, אמר: עיקר השמורה היא לשמור את המצה מחימוץ, ועל זה נאמר בפסוק 'ושמרתם את המצות', והרי חז"ל דרשו מכאן ושמרתם את המצות - את המצות, מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה, אם כן, כאשר בא אורח רעב, הרי מן הדין הוא כדי לקיים 'ושמרתם את המצות' ליתן לפני ארוחה לשובע, ומובטחני שהשי"ת יזמין לי מצה אחרת לחג הפסח, וכך היה. שיה שרפי קודש עה"ת, עמוד רכו, אות ד

יחזיקו אצלו כזית מצה של מצוה, שהוא מסוגל לשמירה
זה לעומת זה, המצה היא עושה מצה ומריבה כנגד יצה"ר ומברחת אותו ואת כל סיעתו המזקת, פוק חזי מנהגן של ישראל דתורה היא, להיות כל אחד שידע במנהגו מבלי שידע טעמו ונימוקו עמו יוליך כזית מצה של מצוה, ואומרים עליו שהוא מסוגל לשמירה ולכמה מקרים בין בים בין ביבשה.

אלה המצות [מהר"ם האגו] מצוה יט

מיכל צרה הצילנו

מצה ראשי תיבות מיכל צרה הצילנו.

חתם סופר, תהלים (ס, ז); דרשות, עמוד רנט

מיט זיסקייט זאלט איר עסין די מצה

בְּעֶרְבַּ תֵּאָכְלוּ מִצֵּת (שמות יב, יח), מיט זיסקייט זאלט איר עסין דיא מצה (במתיקות וערכות תאכלו מצות).

אמרי חיים, ליקוטים; וכע"ז בתפארת שלמה, רמזי פסח

עובדות וסיפורי צדיקים

ידעתי שהמצות המוכנים לפני אינם ממה שהכנתי לעצמי וזה נסיון משמים לבדקני אם אכעס

ידוע שהרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע הקפיד בהרבה חומרות וזהירות מלהיכשל בחמץ בפסח, ואף היה דרכו בקודש שלא לאכול מצות במשך כל ימי הפסח, לבד מן הכזיתים שהיה צריך לאכול בשני הלילות הראשונים (היינו גם ביו"ט שני של גלויות), ואותם היה טוחן בקפידה ובשמירה מעולה, ובערב פסח אחר חצות בזהירות אין קץ טרח באפייתם שלא יתחמצו חלילה. **פעם** אחת בא עני בערב פסח אל הרבנית ובכה לפני על גורל מצבו הרע שאין לו אפילו מצה שמורה לליל הסדר, הלכה הרבנית ובטעות נתנה לו אותן מצות שהכין הרה"ק מקאריץ לעצמו עבור ליל הסדר, לאחר כמה שעות כאשר הבחינה בטעותה הגדולה, שלחה תיכף לחפש אחר העני שנעלמו עקבותיו ובשום אופן לא מצאוהו, והוכרחה ליתן לפני בעלה מצות אחרות, וכדי שלא לצער לא גילתה שאין אלו המצות שהכין לעצמו, בליל פסח כשחזר הרה"ק מקאריץ לביתו מבית המדרש פתח ואמר 'ידעתי גם ידעתי שהמצות המוכנים לפני אינם ממה שהכנתי לעצמו, אך העני שבא לבקש נדבה לא היה אלא נסיון משמים לבדקני אם אבוא לידי כעס חס ושלום, אבל מה לי לכעוס הרי גם מצות אלו כשרות לפסח ויוצאין בהן ידי חובת מצוה, והיה לפלא.

הגדה של פסח, מפי ספרים וסופרים, אות פא, עמוד פח; וכ"ה באמרי ברוך [להרה"ק מוויניץ] עמוד נה

הרבי מסקולען חילק כל המצות ולעצמו לא השאיר אף מצה אחת

בערב פסח תש"ד, לקראת סיום מלחמת העולם השנייה, הגיע האדמו"ר מסערט וויניץ בעל ה'מקור ברוך' זצ"ל כפליט לעיר טשרנוביץ באוקראינה, בטשרנוביץ חי ופעל הצדיק הנודע הרבי מסקולען, רבי אליעזר זוסיא פארטיגאל זצ"ל, אשר דאג במסירות נפש לכל צרכיהם של הפליטים, הגשמיים והרוחניים, בביתו אסף וגידל ארבע מאות יתומים פליטים ודאג לכל מחסורם כבניו ממש.

לקראת חג הפסח ארגן הצדיק הרבי מסקולען זצ"ל אפיית מצות, בשל תנאי הזמן והמקום הקשים, הצליח לאפות כמות מועטת של מצות כשרות למהדרין, אותם היה אמור לחלק לפליטים רבים, וביניהם כמה רבנים חשובים, בערב פסח הגיע בנו של האדמו"ר מסערט וויניץ זיע"א הבחור ר' משה האגר (לימים שימש כראש ישיבת 'חל ישראל' סערט וויניץ בחיפה, ומחבר ספר 'ברכת משה'), ובקש מצות עבור אביו, בדחילו ורחימו נמסרו לו שלש מצות יקרות מפז, אולם הוא ביקש שלש מצות נוספות, 'לשם מה', שאלו הרבי מסקולען, והוא ענה 'עבור הסדר השני' (של יו"ט שני של גלויות).

אוי, נאנח הסקולענער רבי, הלא קיים מחסור חמור במצות, אין מספיק מצות אפילו לליל הסדר הראשון, אולם הבחור משה בשלו, 'אבא אמר לי שלא אחזור הביתה עם פחות משש מצות', לבו הטוב והענק של הרבי מסקולען לא היה מסוגל לסרב, ובלית ברירה מסר לו שלש מצות נוספות עבור הרבי מסערט וויניץ, הגיע ליל הסדר, הרבי מסקולען חזר מהתפילה וניגש בחדרת קודש לערוך את הסדר, ואז התברר כי אין מצות בבית (האדמו"ר חילק הכל כצפוי, ולעצמו לא השאיר ולו אף מצה אחת), בעוד בני הבית מנסים לטכס עצה, והנה דפיקה בדלת, בנו של האדמו"ר מסערט וויניץ בפתח ובידו שלש מצות מהודרות, אבא (האדמו"ר מסערט וויניץ) אמר שהוא ידע כי הרבי יחלק את כל המצות ולא ישאיר לעצמו מאומה, לכן שמר לו מראש שלש מצות (מתוך השש) אותן לא יוכל לחלק לפני החג.

שיח יוסף, חלק ד, עמוד תצו

פגע חיץ ליד לבו על השיורי מצה שקיבל מרבו שהיה בכיס על כתונתו ונקרע כתונתו והוחלק החיץ

בשנות מלחמת העולם הראשונה, כשהיה עת צרה ליעקב כידוע, ויום יום דרשו על פתחי האדמו"ר מוה"ר אליעזר זאב מקרעטשניף זצלה"ה שייברכם שינצלו מגזירות קשות ואכזריות הבאות בעת המלחמה, וכמפורסם שהאדמו"ר הראה אז פלאות רבות והציל כמה וכמה יהודים בעצות נכונות ובברכותיו הקדושות, ובתוך הבאים היה איזה בחור מהעיירה ריסקיווע (מחוץ מארמראש) על מה שנקרא לצאת למלחמה, שרבינו יברכו שיחזור לביתו בשלום, ורבינו נתן לו חתיכת מצה שמורה משיורי פסח, לסגולה להישמר מכל רע.

והבחור הלז הניח פרוסת מצה זו מעוטפת בתוך כיסו של כתונתו ליד לבו, ונסע לדרכו, ובשעת המלחמה נקלע פעם לקרב פנים אל פנים, וחצים ובליסטראות עפים מכל עבר וצד, ותוך קרב מר זה, **פגע חיץ גם בבחור זה, אך כשהגיע החיץ אליו פגע בכיסו העליון שליד לבו פתאום הוחלק החיץ וקפץ חזרה, והבחור יצא בשלום מעסק זה** אפילו ללא שריטה, ואח"כ ראה הבחור הזה כי כיסו של כתונתו נקרע, וכן גם נקרע הנייר שבו היה עטוף המצה שקיבל מרבינו, אך כשפגע החיץ במצה עצמה נשטט והתחלק, והראה זאת בפני כולם, וכולם נשתוממו ממראה זה, וכתבו זאת בכל הכתבי-עת (צייטאנגען-עטונים), ונתקדש שם שמים ברבים.

רוא דעובדא, ערך שער האותיות, נפלאות הצדיקים, עמוד עג

חג הפסח במחנה בערגן בעלזן בשנת תש"ד

בחתקרב מועד חג הפסח תש"ד, התארגנה במחנה 'בערגן בעלזן' קבוצה של כשבעים יהודים תושבי חו"ל, וערכו מכתב בקשה עבור הנהלת המחנה, וחתומה על ידם, בבקשה שיאפשרו להם לקבל מעכשיו בכל יום כמות קטנה של **קמח במקום הלחם** היומי שחולק לאסירים, מטרתם היתה שיוכלו לאגור מן הקמח ולאפות מדי יום מעט מצות לפסח, **האדמו"ר מבלאזוב הרה"ק רבי ישראל שפירא זצ"ל**, שהיה הרוח החיה בקבוצת היהודים במחנה שדאגו בכל העת לקיומו של 'מטבח כשר' (די כשר"ע קיך) עבור שומרי תורה ומצות, נבחר לשמש כנציג הקבוצה שימסור את מכתב הבקשה לידי אחראי המחנה.

חלה קיבלו וענה לו שיעביר את הבקשה לברלין, ויתייחס אליה על פי ההוראות שיקבל משם, כשחלפו ימים מספר ללא תשובה מצד הנהלת המחנה, נתמלאו אנשי הקבוצה חששות, שמא הרעו לעצמם במשאלה החצופה, שלהם, ומי יודע מה צפוי להם בגין כך, אך כשני ימים או שלושה לפני החג הגיעו פתאום אל רבינו שני קציני עס עס בליווי כלבים גדולים, אשר הורו לו לסור מיד אל האחראי המחנה, רבינו התכוון לגרוע מכל וביקש מן האנשים שמסביבו שיזכרו את יום ה'יאראצייט' שלו, קרוב לחג הפסח, וביודיו על שפתותיו הלך אל לשכת המפקד בחיל ורעדה, ומה מאד רבתה שמחתו, כשהלה הודיעו את הבשורה, שנתקבל אצלו אישור מברלין לתת קמח לאנשי הקבוצה, פראטעקציע מיוחדת לתושבי חו"ל, ולאפשר להם לאפות מצות, ע"פ פקודתו אף הקימו פועלי המחנה תנור לבנים קטן באגף של האסירים.

שמחת אנשי הקבוצה היתה גדולה, והתחילו לאפות כמות קטנה של מצות, כמובן בלי הידורים יתרים, אבל מצות כשרות. אפס, כל שמחתם הושבתה כאשר יום אחד הופיע לפתע אחראי המחנה כשכולו רותח מזעם, ובמכה חזקה ברגליו הרס את התנור הקטן, לשברי שברים. מה קרה, התברר שאי מי ניסה להבריא לשווייץ הסמוכה מכתב, בו תיאר את סבלות היהודים במחנה, ונכשל במשימתו.

המכתב נפל לידי הגרמנים, המפקד בכעסו נזף קשות ברבינו וגער בו: אני התנהגתי כלפיכם בצורה נאותה כל כך, אפילו הרשיתי לאפות מצות, ואתם מעיזים להפיץ 'שקרים' ולהשמיץ אותנו בעולם הרחב, האם ככה עושים, זוהי הכרת הטובה שלכם, התנצל הרבי והבטיחו שאין לו שום ידיעה מכך, אולם האחראי לא ויתר: אתה ה'ראבינער' של היהודים, אני מטיל את כל האחריות עליך, תוך עשרים וארבע השעות הקרובות עליך לגלות מי כתב זאת ולהסגירו, רבינו זי"ע הגיב על דברי הגרמני: כבר הסברתי שאין לי שום מושג מי עשה את הדבר, ברם, גם אלמלי ידעתי את האיש, לא הייתי חושף בפניך אדוני את זהותו, אינני רשאי לעשות כן, לא אציל את עצמי בדמו של איש זולתי, אם רצונך תוכל כבר עכשיו לירות בי. ומן השמים ריחמו, לשמע אופן דיבורו החזקה נסוג בו האחראי משום מה, ובהניף יד רמו שהוא משוחרר ויכול ללכת.

בסייעתא דשמיא הופיע לאור עולם ברוב פאר והדר
כרך נוסף מסדרת הספרים שמצאו חן ושכל טוב
בעיני גדולי ומאורי ישראל, הודים, מחנכים, ושוהרי תורה

הופיע ביקרו!

הגדה של פסח מתיקות התורה

אוצר סגולה יקר ערך,
מלא וגדוש באמדות שפר,
מאמדי התעודדות והתחזקות,
יסודות היהדות ודרכי החסידות,
נתיבות חכמה ותעצומות נפש,
משולבים עם הדבּה
סיפורי צדיקים,
הכל מלוקט מספרי חסידות
וזוסד בכתבם וכלשונם,
מסודדים בטוב טעם ודעת
בסדר מיוחד

במטרה למסור ולהגיש
את הדברים בליל התקדש החג
באוזני בניו ובני בניו
למען ישמעו וילמדו
את גודל קדושת חג הפסח
וליל הסדר,
ויגדלו לשם ולהפארת
מתוך מתיקות התורה
ואהבת הבורא

ברוך
שהחינו
וקימנו
והגיענו
לזמן הזה

דוגמא מנושאים עיקריים בספר: מצות 'זהגדת לבנך' - השדרשת האמונה בלב הבנים • מצות 'סיפור יציאת מצרים' ע"י סיפור הנסים והנפלאות שעשה ה' במצרים • הכנה ליום טוב • חשיבות חודש ניסן • קדושת ליל התקדש החג • דוממות מצות אכילת מצה • שבחן וחובתן של ישראל, אשר בחר בנו מכל עם, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו • קרבן פסח ואפיקומן • גילוי אליהו הנביא • הלל והודאה. בתוספת מפתחות, תוכן הענינים